

**ПРЕСТИЖЪТ НА СЕСТРИНСТВОТО – ОСЪЗНАТАТА ЦЕЛ ПРЕД
МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ**

Пепа Димитрова-Чиликова

Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов”

Варна, Филиал Сливен, 8800 гр. Сливен, РБългария, perachilikova@gmail.com

Абстракт

Introduction: The profession of the nurse requires professional competence, confidence in skills and ability to work in dynamic and emotionally demanding conditions with significant intellectual tension and a wide variety of interpersonal contacts. We studied the modern depiction and professional image of nurses in 2014. The analysis of the results showed a positive attitude towards the image of the profession and knowledge of the factors that shape it.

Aim: To characterize significant trends and to identify emerging changes in respondents' opinions on the professional image of nursing in 2014 and 2022.

Material and method: We again sought the opinion of students majoring in "Nursing" II year (n=40) about the professional image of nursing from the Sliven Branch and the Shumen Branch of the Medical university in Varna, and for the expert opinion survey we attracted proven teachers and mentors (n=10) in the practical training bases for students from the pointed branches. For the purpose of the research, exploring the experts' experience and the enthusiasm and attitudes of the students, a questionnaire was developed, the same for both groups of respondents, with 28 questions distributed in three sections.

Conclusion: Nurses will significantly change the prestige of the profession if they realize their important and valuable contribution to the quality of health care and the quality of life in general, because nursing provides much needed health care for the whole society.

Keywords: *professional image, nursing, qualities, nurse*

Въведение

Професията „Медицинска сестра“ изисква професионална компетентност, сигурност в уменията и възможност за работа при динамични и емоционално натоварващи условия, със значително интелектуално напрежение и множество разнообразни междуличностни контакти. Основните изисквания за манипулативни умения отдавна не са основни и единствени за съсловието. Все по-нарастваща е необходимостта от организаторски и комуникативни умения, както и умения за самостоятелна и екипна работа, добро планиране, организиране и осъществяване на здравните грижи за пациентите.

Съвременния образ и професионален имидж на медицинските сестри проучихме през януари/февруари 2014 година като анкетирахме 121 лица. В изследването включихме четири групи респонденти – студенти специалност „Медицинска сестра“ I курс (n=20), упражняващи професията медицински сестри (n=48), експерти – старши медицински сестри (n=13) и пациенти (n=40). Анализът на резултатите показва положителна нагласа за имиджа на професията и познаване на факторите, които го формират сред студентите, които заявиха своята готовност да работят за изграждането на позитивен, съвременен образ на медицинската сестра. Близко половината от анкетираните медицински сестри бяха недоволстворени от професията, определиха я, като неправилно оценена и с негативен образ в обществото, но ясно осъзнаваха ролята на постоянното повишаване на квалификацията за осигуряване на качествени здравни грижи - най-високо ценени от пациентите. Направи ни впечатление, че анкетираните все още не отчитаха възможностите за изява, автономност и вземане на самостоятелни решения, които предоставя професията. Експертите препоръчаха на медицинските сестри повече вяра в собствените възможности, по-високо професионално самочувствие и постоянно повишаване на квалификацията с цел издигане имиджа на професията и промяна на образа на сестрите в обществото.

Цел

Целта на проучването е да характеризира значими тенденции и да идентифицира възникнали промени в мнението на респондентите за професионалния имидж на сестринството.

Резултати и обсъждане

Потърсихме отново мнението на студенти специалност „Медицинска сестра“ II курс (n=40) за професионалния образ на сестринството от Филиал Сливен и Филиал Шумен на МУ - Варна, а за проучването на експертно мнение привлякохме доказани преподаватели и наставници (n=10) в базите за практическа подготовка на студентите от същите филиали. За целта на изследването, търсейки опита на експертите и ентусиазма и нагласите на студентите е разработена анкетна карта еднаква за двете групи респонденти с 28 въпроса, разпределени в три раздела:

Първи раздел – демографски и общи данни.

Втори раздел - проучване на нагласите за професионалния образ на сестринството.

Трети раздел – проучване на информираността за практическото приложение на скалата Глазгоу-Лиеж в медицинската практика.

Всички експертите включени в проучването са жени на възраст над 42 години. В сравнение с експертите при първото проучване през 2014 година, почти всички – 80% са с повече от 20 години професионален опит. По отношение на образователната степен прави впечатление придобитата докторска степен – 30% от участвалите в проучването, бакалавър - 1/3 от експертите и по 20% - полувисше образование и магистърска степен. При проучването през 2014 година най-високата степен придобита от респондентите е магистър. Професионалният стаж и образователният ценз на експертите предполага притежание на богат опит и професионална компетентност.

Най-голям дял от студентите включени в проучването са на възраст до 23 години (35%), прави впечатление и възрастта на близо ¼ от участниците – над 41 години. Близо 93% имат средно образование, 5% - бакалавърска и само един е придобил магистърска степен по друга специалност. Като бъдещи медицински сестри почти всички студенти заявяват, че ще работят за издигане имиджа на професията, а резултатите са идентични с изследването от 2014 година.

Началото на сестринството се свързва с появата на християнството. Милосърдието е неотменен спътник на грижите за болните и страдащите, то е добродетел и превръща грижите във високо хуманен акт. Издига се в култ състраданието, човеколюбието, взаимопомощта и вярата в доброто. Проучихме мотивите за избор на професията на двете групи респонденти включени в проучването (Фиг. 1).

Фиг. 1. Мотивация за избор на професията „Медицинска сестра“

Прави впечатление, че отново сигурната реализация е определяща за избора при повече от половината студенти (52.50%), както и хуманността на професията (42.50%). За експертите

водеща е хуманността на професията, но в много по-малка степен (30%) спрямо студентите от двете проучвания (42.50% и 40%) и експертите (52.80%) от първото изследване през 2014 година.

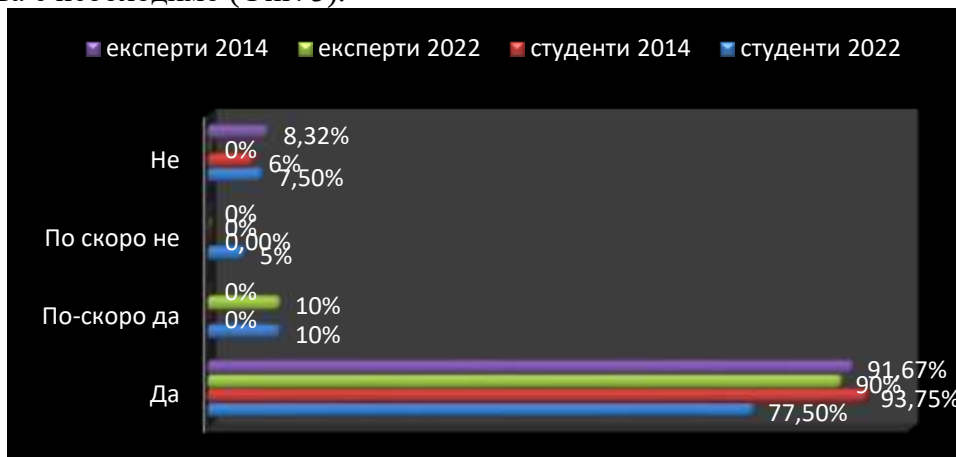
Нееднократно през годините обществото е променяло отношението си към медицинските сестри. Сестринството е професия с изключително значение за съществуването и развитието на човека и обществото, но в същото време силно недооценена. Съществена разлика откриваме в мнението на двете групи експерти по отношение имиджа на сестринството. През 2014 година почти всички експерти го определят като позитивен (15.40%) и по-скоро позитивен (77%) и само 7.7% - по-скоро негативен, но в настоящото изследване за 1/3 от респондентите (30%) е по-скоро негативен (Фиг. 2).

Фиг. 2. Имиджа на професията „Медицинска сестра“ според респондентите

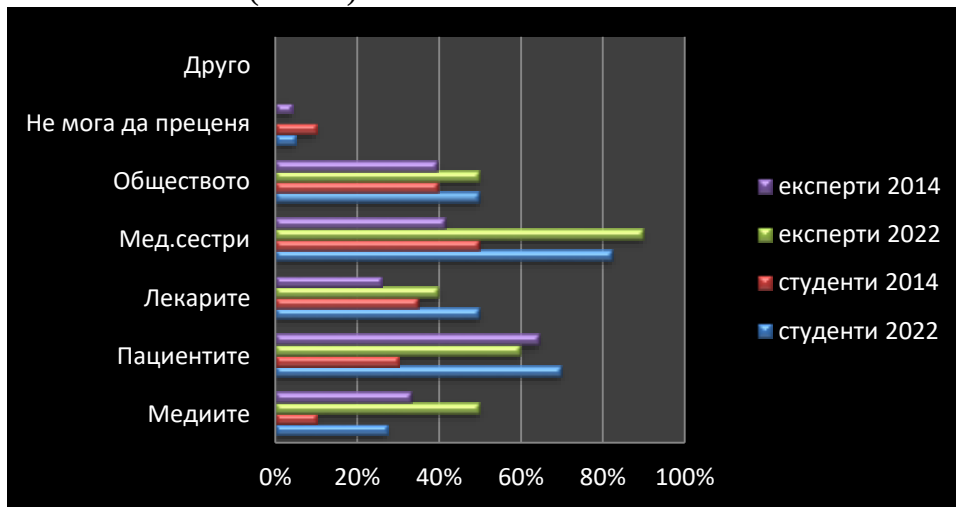
Мнението на студентите за имиджа на сестринството не се е променило през годините. Нагласата на бъдещите медицински сестри е за позитивен (60%) и по-скоро позитивен (15%) имидж на професията, но и при тях има увеличение на относителния дял за по-скоро негативен (17.50%), малък процент – 7.5% не могат да преценят.

Имиджа е образ, представа, която е създадена в обществото или определена социална среда за отделен човек, група хора, институция или държава. Той не може да бъде измислен, но може да бъде променен. Повишаването на имиджа на сестринството в обществото би допринесло за повишаване на професионалното самочувствие и чувството за удовлетвореност сред съсловието. Анкетираните и от двете проучвания са единодушни в мнението си за необходимост от позитивиране имиджа на сестринството и не откриваме съществени различия в получените резултати. Почти всички експертите категорично подкрепят необходимостта от позитивиране имиджа на професията (90%), а сред студентите 77.50% не считат и по-скоро не – 5%, че това е необходимо (Фиг. 3).

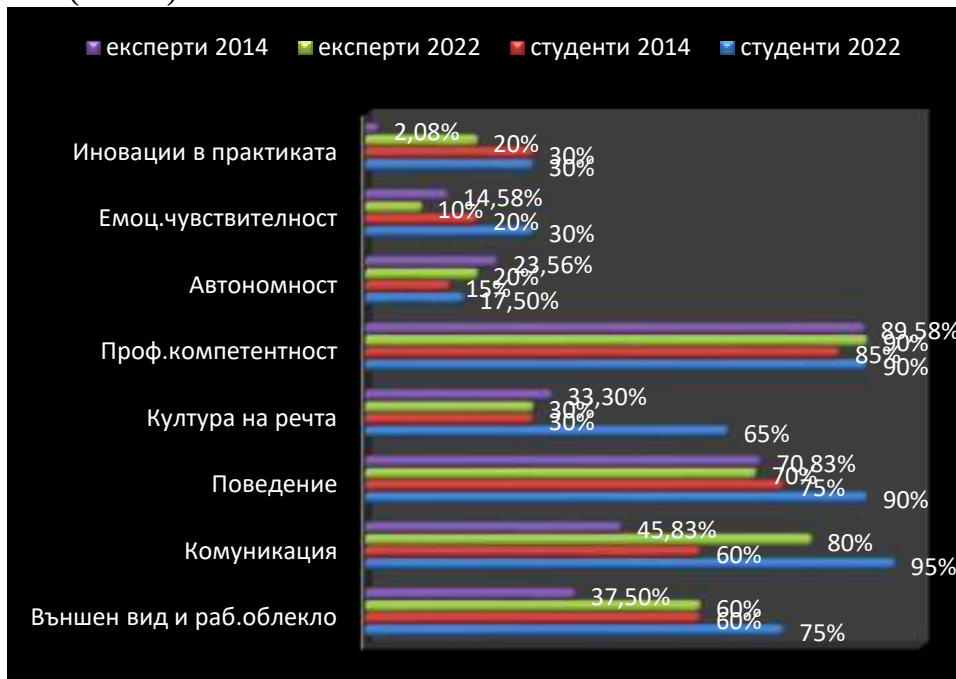
Фиг. 3. Необходимост от позитивиране имиджа на сестринството

Трудно е да се оцени нивото на имиджа по обективни критерии, а в същото време практическата необходимост от оценяване е много висока. Използват се няколко групи критерии, като една от тях е оценката на обкръжаващите, която не винаги е позитивна. Потърсихме мнението на респондентите за влиянието на няколко групи от обществото върху формирането на образа на сестринството. Откриваме съществена тенденция в мнението на експертите (90%) и студентите (82.50%) в настоящото проучване. Според тях самите медицински сестри имат най-силно влияние за формиране имиджа на професията. На това мнение са били и студентите (50%) през 2014 година, но според експертите (64.58%) в първото проучване пациентите влияят в най-голяма степен на мнението на обществото за сестринството като съсловие (Фиг. 4).

Фиг. 4. Влияние върху формирането на образа на сестринството в обществото

Изграждането на позитивен професионален образ е свързано с това обекта да бъде харесван и приет от обществото. Професионалният образ включва няколко основни характеристики (Фиг. 5).

Фиг. 5. Фактори определящи съвременния образ на медицинската сестра

Професионалната компетентност или нивото на знания и умения са определящи за всички групи респонденти и в двете проучвания със статистически значим резултат близо 90%. Абсолютно единомислие регистрираме и по отношение на комуникацията и поведението на медицинските сестри за изграждането на съвременният образ на съсловието. Според Желязкова медицинската сестра има важна роля и в обучението на пациенти като член на мултидисциплинарния екип [8].

Собственото самовъзприятие е един от критериите, които се използват за практическото оценяване на имиджа на дадена професия. Най-добър е образа, който предизвиква удовлетвореност, осъзнаване на привлекателните страни и професионално самочувствие. Според експертите и в двете проучвания съответно 65.52% и 60% професията е неправилно оценена и медицинските сестри не демонстрират професионално самочувствие и увереност (Фиг. 6).

Фиг. 6. Имиджа на професията според респондентите

Според проучване на Алексиева, проведено през 2014 година, водеща роля има несправедливото оценяване на труда, и до момента заплащането на труда на медицинските професионалисти нерядко се оценява като незадоволително. Всеки, положил усилия и изпълнил задълженията си прилежно и в съответен обем, има очакване за адекватно заплащане на труда [2]. Статистически значима е разликата в мнението на експертите и студентите, които и в двете проучвания определят професията на медицинската сестра като престижна (62.50% и 60%), за останалите тя е неправилно оценена (40% и 30%).

В други проведени изследвания за професионалния имидж на сестринството, някои автори считат, че за негативния образ вина има и самото съсловие, което все още не осъзнава автономните си функции и възможностите за развитие, които предоставя професията. Проучихме мнението на експерти и студенти за предимствата на професията като и в двете проучвания в най-голям относителен дял всички анкетирани групи са посочили знанията, които могат да прилагат в семейството. На второ място студентите (70% и 80%) са посочили, че професията е уважавана и ще имат възможност да се развиват (Фиг. 7).

Фиг. 7. Предимства в професията „Медицинска сестра“

Статистически значима разлика регистрираме при експертите в двете проучвания. Малък дял от участвалите в първото проучване са регистрирали предимства, но повече от половината наставници и преподаватели в настоящото проучване считат, че професията дава възможност за вземане на самостоятелни решения, за развитие и изява (50%, 70% и 60%). В този ред на мисли, според Алексиева, възрастта, образованието и стажа не оказват влияние върху желанието за обучение, а личната мотивация играе съществена роля [1].

Заклучение

Анализът на резултатите ни даде основание да направим следните обобщения:

Водещ мотив за избора на професия продължава да е сигурната професионална реализация, кризата и недостигът на медицински сестри се задълбочава и наличието на свободни работни места е повлияло на повишаването на възрастта на студентите, като се е увеличил относителния дял от тях на възраст над 41 години. Професията продължава да не е популярна за мъжете – всички студенти участвали в проучването са жени.

И опитните експерти и бъдещите медицински сестри подкрепят необходимостта от повишаване на имиджа на професията и готовност да работят за неговото позитивиране, макар по-голям относителен дял и от двете групи да го определят като позитивен. Прави впечатление, че се е увеличил процентът на определящите го като негативен.

Откриваме съществена тенденция за формиране образа на съвременната медицинска сестра – и двете групи считат, че формирането на имиджа зависи от самите медицински сестри, което показва осъзнатата отговорност в съсловието за начина, по който се приема от обществото. Регистрирахме промяна в становището на експертите, които в предишното изследване са били категорични за определящата роля на пациентите при формиране на имиджа на професията.

Водещи фактори за позитивния имидж на сестринството са професионалната компетентност или нивото на знания, комуникацията и поведението на сестрите. Експертите отново не демонстрират професионално самочувствие и увереност, според тях професията е неправилно оценена. Статистически значима е разликата с мнението на студентите, които и в двете проучвания я определят като престижна и уважавана.

За бъдещите медицински сестри е предимство възможността да прилагат знанията си в семейството и възможността да се развиват. При експертите откриваме съществена промяна в мнението – в първото проучване много малък дял от тях са регистрирали предимства на професията, но в настоящото изследване отбелязват възможностите за вземане на самостоятелни решения, за развитие и изява.

Медицинските сестри значително ще променят престижа на професията, ако осъзнаят своя важен и ценен принос за качеството на здравеопазването и качеството на живота въобще,

единствено сестринското съсловие предоставя така необходимите за цялото общество здравни грижи.

Използвана литература

1. Алексиева, В., Сборник доклади от Национална научно-практическа конференция с международно участие „Медицинските сестри и акушерките- ключов ресурс в съвременното здравеопазване“- 2020г., Стара Загора, Издателски консорциум „Кота“, с.259-267
2. Алексиева, В., Сборник резюмета- Юбилейна конференция за студенти и преподаватели 20 години специалност рехабилитатор- гр. Стара Загора „Превенция и рехабилитация за подобряване качеството на живот“- 2014г., с.138-139.
3. Апостолов, М. 1998 История на медицината и сестринството, Горекс Прес, София
4. Апостолов, М. 2006 Исторически социални и етични измерения на медицината, Горекс Прес, София
5. Борисов, В., „Оптимистична стъпка към просперитета на сестринството в България”, Здравни грижи, бр. 1, 2011
6. Борисова, С., „Оценка готовността на медицинските сестри за поемане на отговорност в прилагане на сестрински процес”, Здравни грижи, бр. 3, 2009
7. Гаврилова, Д., Ж. Сурчева, „Сила и авторитет на сестринската професия”, Здравен мениджмънт №6, 2003
8. Желязкова М., Кукова М., Русева В., Стоянова Д., Ролята на медицинската сестра в терапевтичното обучение на пациенти със захарен диабет по проблеми на хранителния режим и самоконтрола, Юбилейна научна сесия 135 години болница „Д-р Иван Селимински“ Сливен 31.10.2014 – 02.11.2014 г., с.57 , сп.,Известия на Съюза на учените“ – Сливен - , ISSN 1311 2864
9. Лечева, З., „Противоречия между професионалните изисквания и социалния статус на медицинската сестра”, Управление и образование, том VIII (3), 2012
10. Маринова П., Съвременната медицинска сестра. Социологически, образователни и управленски аспекти, Нов ден, София, 2012, 7-17
11. Маркова, С., „Неосъзнатата власт на сестринството”, Здравни грижи, бр.3, 2006
12. Маркова, С., „Повишаване самочувствието и имиджа на сестринството и отстояване правата на съсловието” , Здравни грижи, бр.1, 2013
13. Тончева, С., Фактори, определящи професионалния имидж на медицинската сестра, Scripta scientifica medika, МУ т.43(4), с.319, Варна, 2011